

สภาพปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔

๑. เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๖๖ และมาตรา ๖๗ กำหนดให้สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย และการให้สิทธิชุมชนในการมีส่วนร่วมในการจัดการการบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม รวมทั้งกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีส่วนร่วมในการเสนอความเห็นเพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงเห็นควรปรับปรุงพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ โดยเพิ่มเติมในเรื่องการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบแนวเขตอุทยานแห่งชาติร่วมกับพนักงานเจ้าหน้าที่ และปัจจุบันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๔๓ มาตรา ๕๐ มาตรา ๕๗ ก็ได้กำหนดให้รัฐต้องอนุรักษ์ คุ้มครอง บำรุงรักษา พื้นฟู บริหารจัดการ และใช้หรือจัดให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ ให้เกิดประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืน โดยต้องให้ประชาชนในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมดำเนินการและได้ประโยชน์จากการดำเนินการดังกล่าว ด้วยตามที่กฎหมายบัญญัติ และกำหนดให้บุคคลและชุมชนมีสิทธิในการจัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน ดังนั้น การปรับปรุงพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ จึงเป็นการส่งเสริมให้รัฐและประชาชนเกิดความเข้าใจกัน และร่วมมือกันในการอนุรักษ์ พื้นฟู จัดการ บำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศ ให้มีความอุดมสมบูรณ์อย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

๒. เนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) เน้นการสร้างเสริมความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงขีดจำกัดและศักยภาพในการฟื้นตัว ปกป้องรักษาทรัพยากรป่าไม้ โดยสนธิกำลังของทุกภาคส่วนมีระบบสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการ บังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม อนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนและแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม รวมทั้งผลักดันแนวทางการประเมินมูลค่าของระบบนิเวศ และการสร้างรายได้จากการอนุรักษ์ ลดความขัดแย้งเชิงนโยบายระหว่างการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การท่องเที่ยว การประมง และวิถีชีวิตของชุมชน คำนึงถึงความจำเป็นและมูลค่าในอนาคตจึงมีความจำเป็นจะต้องปรับปรุงพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ ให้เกิดความสอดคล้องมีความมีประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย

๓. เนื่องจากนโยบายรัฐบาล นโยบายที่ ๑๑ การปรับปรุงกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม เพื่อปรับปรุงระบบการช่วยเหลือทางกฎหมายและให้เกิดความยุติธรรมแก่ราษฎรที่ยากจนหรือผู้ด้อยโอกาส ให้ได้รับความคุ้มครอง จากการถูกละเมิดสิทธิเสรีภาพ และเยียวยาผู้บริสุทธิ์

๔. เนื่องจากพระราชกฤษฎีกาการทบทวนความเหมาะสมของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๕๘ ให้มีการทบทวนกฎหมายทุกๆ ๕ ปี เพื่อให้เกิดความเหมาะสมในการบริหารจัดการ จึงนำมาสู่การปรับปรุงร่างพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔

๕. ขาดกระบวนการจัดการอย่างมีส่วนร่วม รวมถึงองค์ประกอบของคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ จึงมีความจำเป็นจะต้องมีการปรับปรุงพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ เพื่อให้สอดคล้องกับการแบ่งส่วนราชการ รวมถึงวาระการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการเพื่อเกิดความต่อเนื่องในการพิจารณา

๖. ขาดการจัดการที่ใช้หลักวิชาการจึงมีความจำเป็นจะต้องกำหนดให้คณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ ต้องพิจารณาแผนการจัดการและเขตการจัดการ ซึ่งมีมาตรการในการจัดการที่ชัดเจนแตกต่างกันในแต่ละเขต การจัดการ

๗. พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ ไม่มีบทบัญญัติรองรับพื้นที่วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ สวนรุกขชาติ ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวอยู่ในความรับผิดชอบของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จึงทำให้เป็นอุปสรรคในการปฏิบัติภารกิจของพนักงานเจ้าหน้าที่

๘. พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ ไม่มีบทบัญญัติให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ใช้มาตรการ บังคับทางปกครองในการออกคำสั่งให้ผู้กระทำความผิดหรือถอนสิ่งปลูกสร้างหรือพืชผลอาสินออกไปจากอุทยาน แห่งชาติ ทำให้การควบคุมดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ดังกล่าวไม่มีประสิทธิภาพ

๙. เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับพันธสัญญาระหว่างประเทศที่ประเทศไทยต้องปฏิบัติตามภายใต้ บังคับกฎหมายระหว่างประเทศ เช่น การใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ (CBD) อนุสัญญานาโงยา ประกอบกับพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ ไม่มีบทบัญญัติกรณีการใช้ประโยชน์ ความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อการศึกษา หรือวิจัยทางวิชาการในเชิงการค้า จะต้องมีการทำข้อตกลง แบ่งปันผลประโยชน์อย่างเท่าเทียมและยุติธรรม

๑๐. เนื่องจากเกิดอุบัติเหตุแก่นักท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ จึงมีความจำเป็นในการปรับปรุง พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ ให้มีบทบัญญัติในการกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่จัดทำป้าย ประชาสัมพันธ์การดูแลรักษาความปลอดภัยและจัดระบบเตือนภัยแก่นักท่องเที่ยว

๑๑. พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ ไม่มีบทบัญญัติให้นำเงินค่าปรับที่พนักงานเจ้าหน้าที่ เปรียบเทียบและเงินค่าปรับตามคำพิพากษาของศาลไปจัดแบ่งเงินสินบนและเงินรางวัล เพื่อเป็นสวัสดิการ และขวัญกำลังใจแก่เจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงาน

๑๒. พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ ยังมีหลักการที่ล้าสมัย มุ่งเน้นข้อห้ามข้อผิด ลักษณะเป็นกฎหมายอาญามากกว่าหลักการจัดการทรัพยากร เมื่อเกิดปัญหาการกระทำความผิดตามข้อห้าม เจ้าหน้าที่จึงมีทางเลือกน้อยในการจัดการกับปัญหา เช่น พบพื้นที่ถูกยึดครอง แฝงถาง ต้องจับกุมดำเนินคดี นำเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ซึ่งบางกรณีก็เหมาะสม แต่บางกรณีเจ้าหน้าที่ต้องตกเป็นจำเลยของสังคม

๑๓. พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ ไม่มีบทบัญญัติกรณีบรรดาสิ่งหาหมิทรัพย์จำพวก สิ่งปลูกสร้างที่ตกเป็นของแผ่นดินจากการกระทำความผิดในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ไม่ต้องอยู่ภายใต้บังคับ ของกฎหมายว่าด้วยที่ราชพัสดุ โดยอาจนำมาใช้ประโยชน์ในภารกิจของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ตามหลักเกณฑ์ วิธีการที่อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กำหนดโดยความ เห็นชอบของคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ

๑๔. พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ ไม่มีบทบัญญัติในการแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ ตามมาตรการและแนวทางที่เหมาะสมเพื่อช่วยเหลือราษฎรที่อยู่อาศัยหรือทำกินอยู่แล้วในอุทยานแห่งชาติ
